

*Interview met
Maarten Spruyt,
vormgever van
de tentoonstelling
'Als kunst je lief is'*

**'Het moet een
samenspel zijn.
Peter Hecht is een
goed en gedegen
verteller, ik werk
meer op intuïtie'**

Foto: Glibbert van der Wal

Puzzelen tot het goed is

Wat bepaalt de kwaliteit van een tentoonstelling? Natuurlijk gaat het om een doordacht concept, een uitgekende selectie van werken en lezenswaardige teksten, maar het belang van de vormgeving mag niet worden onderschat. Maarten Spruyt, de vormgever van de jubileumtentoonstelling van de Vereniging Rembrandt *Als kunst je lief is*, vertelt over zijn werk.

Eenheid in veelheid was de titel van de documentaire die de AVRO in 2013 aan ontwerper Maarten Spruyt wijdde. Als er één tentoonstelling is waarvoor dat opgaat, is dat wel *Als kunst je lief is*. Weinig presentaties tonen immers zo'n verscheidenheid aan voorwerpen qua ouderdom, materiaal en formaat: van een zilveren tabaksdoos ter grootte van een hand tot een acht meter breed tapijt. Zo'n tentoonstelling inrichten is heel anders dan een presentatie waar uitsluitend 19de-eeuwse schilderijen hangen, beaamt Spruyt: 'Het is moeilijk om een samenhangend geheel te maken van tien jaar aankopen. Het kan een uitdragerij worden als je niet uitkijkt, dus je moet er harmonie in zien te brengen.'

COMBINATIES

Spruyt en samensteller Peter Hecht zijn al een jaar van te voren begonnen met nadenken over de inrichting. 'Puzzelen om het goed te krijgen', noemt Spruyt dat. Dat een chronologische volgorde of een indeling per kunstvorm in dit geval geen aantrekkelijke tentoonstelling zou opleveren, stond voor beiden vast. Gekozen werd voor een thematische opzet, met speciale aandacht voor bijzondere combinaties. Al snel werd duidelijk dat het 16de-eeuwse schilderij van Cornelis Buys en de grote foto van

Presentatieschets voor een van de zalen van het Kröller-Müller Museum

Andreas Gursky een mooi duo zouden vormen vanwege hun thematische overeenkomsten (zie ook pp. 12-13). 'Dat was meteen een heel goed begin, want als je die naast elkaar zet, dan gebeurt er wat,' zegt Spruyt: 'Ik vind het belangrijk dat werken iets met elkaar aangaan. Als dat niet gebeurt, wanneer je bijvoorbeeld schilderijen allemaal naast elkaar hangt met overal precies even veel ruimte ertussen, dan slaat het dood, dan zit er geen gevoel in.'

Een andere combinatie waar Spruyt gelukkig mee is, is die van de installaties van Louise Bourgeois en Mark Manders, twee heel verschillende werken die niettemin een sterke visuele relatie hebben omdat in beide een menselijke figuur de hoofdrol speelt. De installatie van Manders stond in eerste instantie niet op de lijst aanwinsten die Hecht wilde laten zien in Otterlo, maar Spruyt wist hem ervan te overtuigen dat de aanwezigheid van

dit werk een meerwaarde zou hebben – zo belangrijk kan de rol van een vormgever zijn.

REGIE OVER HET LICHT

Zoals elk gebouw heeft het Kröller-Müller Museum zijn beperkingen. Het gebouw van architect Henry van de Velde uit 1938 is in de jaren zeventig door architect Wim Quist uitgebreid met een aanbouw waarvan de zalen geen ramen hebben. Spruyt: 'Door het ontbreken van ramen bestaat het gevaar dat het donker wordt en je je opgesloten voelt. Als vormgever moet je de regie over het licht nemen en je kleurgebruik aanpassen. Sommige kleuren heb ik bewust niet gebruikt omdat ze te hard zijn. Dan wordt een werk opgesloten, zodat het niet ademt.' De grijze bakstenen muren die op verschillende plaatsen in het museum zijn te zien, worden nergens in de tentoonstelling gecamoufleerd. Sterker, Spruyt speelt met dat motief

Over Maarten Spruyt

De als modestylist begonnen Maarten Spruyt maakt sinds de vroege jaren negentig tentoonstellingen in musea en is inmiddels een veelgevraagd tentoonstellingsmaker en -vormgever. Onder zijn opdrachtgevers bevinden zich het Museum Boijmans Van Beuningen, het Van Gogh Museum, het Gemeentemuseum Den Haag en Paleis Het Loo. Deze zomer was een door hem ingerichte tentoonstelling over modeontwerper Jan Taminiau te zien in het Centraal Museum. Ook regelmatige museumbezoekers die zijn naam niet kennen, zullen wellicht in door hem ingerichte zalen hebben gelopen, want hij verzorgde de vormgeving van succesvolle tentoonstellingen als *De collectie verrijkt* en *Alles Dalí* in Museum Boijmans Van Beuningen en *Allemaal engelen* in Museum Catharijneconvent.

'Je moet de werken nooit overheersen, maar je kunt ze wel een beetje optillen'

door die bakstenen muren door middel van prints op bankjes en op sokkels van vitrines te laten terugkomen. 'Zo laat ik de inrichting meedoen met het gebouw.'

NATUUR IN HET MUSEUM

De mooie ligging van het Kröller-Müller Museum in de Veluwe bossen bracht Spruyt op het idee iets van die natuur in het museum te halen. Zijn eerste plan om prints met herfstbladeren op de vloer aan te brengen liet hij vallen voor een beter: hij liet prints maken van foto's van het uitzicht dat je als bezoeker van het Kröller-Müller op de natuurlijke omgeving hebt. Spruyt maakt in zijn tentoonstellingsvormgeving vaker gebruik van prints om een bepaalde sfeer te creëren. Zo liet hij voor zijn tentoonstelling over Jan Taminiau een print van een zolder met dakraam maken om de bezoekers het gevoel te geven op een stoffige zolderverdieping te zijn, en wist hij in *Prints in Paris 1900* in het Van Gogh Museum met prints van houten vloeren met Perzische tapijten de sfeer van verzamelaarskabinetten uit het fin de siècle op te roepen.

GELAAGDHEID

Gevraagd naar een typisch kenmerk van zijn werk noemt Spruyt gelaagdheid: 'De foto's van de natuur rond

het Kröller-Müller Museum zijn bijvoorbeeld niet in de open lucht gemaakt, maar binnen, van achter het raam, zodat de natuur als het ware wordt gefilterd door het glas van de ruit. In die ruit zie je de reflecties van de bakstenen muren van het interieur en het TL-licht. Op één plek is er zelfs door een dubbele laag glas van een corridor gefotografeerd, zodat er weer een extra laag ontstaat. Die gelaagdheid vind ik interessant.'

Eén misverstand moet nog uit de weg geruimd: ondanks alle zorg die is besteed aan de vormgeving van *Als kunst je lief is*, is het niet de bedoeling dat die de aandacht van de bezoeker opeist. 'Er zijn tentoonstellingen die erg luid zijn, maar ik vind dat je je als vormgever ondergeschikt moet maken,' zegt Spruyt. 'Je moet de werken nooit overheersen, maar je kunt ze wel een beetje optillen. De vormgeving moet erop gericht zijn de bezoeker te laten ervaren dat het goed voelt. Een vormgeving moet ook niet dwingend zijn. Er zijn bezoekers die op zoek zijn naar verdieping, terwijl anderen er snel doorheen lopen. Wie wat langer blijft staan en nadenkt over wat hij ziet, zal meer ontdekken.'*

Gerdien Wuestman is redacteur van het *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*

Kunstvragen

Ingrid van Engelshoven (52 jaar)
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Wat is het eerste kunstwerk dat u zich herinnert?

'Daar moet ik even diep voor graven. Ik ben opgegroeid in Vlaanderen en mijn eerste herinneringen aan kunst waren Rubens in Antwerpen en *De aanbidding van het Lam Gods* van de gebroeders Van Eyck in de kathedraal van Gent. Vooral het Lam Gods heeft heel veel indruk gemaakt op mij als lagere schoolkind.'

Hebt u ooit kunst gekocht?

'Ja, mijn man en ik proberen altijd iets van kunst mee te nemen van onze reizen. Zo heb ik een prachtig werk van Eddie Hara uit Bali. En toen ik net wethouder in Den Haag was, zag ik op een expositie een werk van Josep Bofill dat ik toen van mijn eerste salaris als wethouder heb gekocht.'

Hebt u een favoriet museum?

'Ik vind het heerlijk om in musea te zijn, de tijd te nemen en rond te dwalen, of dat nu in het Textielmuseum in Tilburg is, het Bonnefantenmuseum in Maastricht of in het Rijksmuseum. Er is zoveel moois, ik vind het moeilijk om daaruit te kiezen. In Londen ga ik graag naar Tate Modern.'

Kunt u een werk in een Nederlands museum noemen dat u nooit meer zou willen missen?

'*Victory Boogie Woogie* van Mondriaan in het Gemeentemuseum Den Haag. Dat was destijds best een omstrede aankoop, mensen dachten "wat moet je met een onaf schilderij?" Maar nu is het de kroon op de fantastische Mondriaancollectie in het Gemeentemuseum.'

Welke tentoonstelling heeft ooit indruk gemaakt?

'Die tentoonstelling over Mark Rothko van een paar jaar geleden in het Gemeentemuseum Den Haag. En met mijn dochter ben ik naar David Hockney in Londen geweest. Ik heb veel indrukwekkende tentoonstellingen gezien, maar deze twee komen als eerste bij me naar boven.'

Welk werk bij u thuis zou u bij een brand als eerste redden?

'Bij een brand zou ik eerst alles redden wat levend is, maar mocht het alleen een keukenbrandje zijn, dan zou ik het schilderij van Eddie Hara meteen in veiligheid brengen. Dat is een werk met een voorstelling van een imaginair olifantje dat mij heel dierbaar is.'